

АСОСИЙ ҚОНУН ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ УЙҒУНЛИГИ

ГАВҲАР ТУРСУНОВА*Самарқанд давлат тиббиёт
университети Ижтимоий ва гуманитар
фанлар кафедраси ўқитувчиси (PhD)*

Аннотация: Конституция фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, давлатнинг асосий вазифаларини белгилаб берувчи энг юксак ҳужжатдир. У давлат ва жамият ўртасидаги муносабатларни, шунингдек, шахс ва давлатнинг ўзаро мажбуриятларини аниқлайди. Давлатни ривожлантиришда Конституция муҳим ўрин тутди, чунки у ҳуқуқий барқарорликни таъминлаб, давлат органлари фаолиятини тартибга солади.

Калит сўзлар Конституция, фуқаро, ҳуқуқ ва эркинлик, давлат, ҳужжат.

Жамиятнинг барқарорлиги ва тараққиёти фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишга асосланган ҳуқуқий тизим мавжудлигига боғлиқ. Ҳар бир давлатда шундай муқаддас ҳужжат борки, у жамиятдаги тартиб-қоидаларни ўрнатиб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига ишончли кафолат беради. Бу ҳужжат – Конституция.

Конституция фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, давлатнинг асосий вазифаларини белгилаб берувчи энг юксак ҳужжатдир. У давлат ва жамият ўртасидаги муносабатларни, шунингдек, шахс ва давлатнинг ўзаро мажбуриятларини аниқлайди. Давлатни ривожлантиришда Конституция муҳим ўрин тутди, чунки у ҳуқуқий барқарорликни таъминлаб, давлат органлари фаолиятини тартибга солади.

Конституция: Фуқаролик жамияти кафолати

Конституция инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳимоя қилишда асосий рол ўйнайди. Унда ҳар бир шахснинг яшаш ҳуқуқи, таълим олиш, меҳнат қилиш, мулкка эга бўлиш каби фундаментал ҳуқуқлар кафолатланган. Бу ҳуқуқлар шахснинг ўз салоҳиятини тўла-тўқис кўрсатишига замин яратади.

Фуқаролик жамиятининг ривожланиши учун Конституциянинг ҳуқуқий базаси мустаҳкам бўлиши керак. У инсоннинг ўз фикрини эркин билдириш ҳуқуқидан тортиб, сўз эркинлиги, диний эътиқод эркинлиги ва бирлашиш ҳуқуқини ўз ичига олади. Ушбу ҳуқуқлар жамиятда ижтимоий ҳамжиҳатлик ва тинчликни таъминлайди.

Ҳуқуқий давлат асослари

Давлат ҳуқуқий асосда фаолият юритганда, барча фуқаролар қонун олдида тенг бўлиши таъминланади. Конституция ҳар бир шахсни ижтимоий келиб

чиқишидан қатъи назар, тенг ҳуқуқларга эга эканлигини белгилайди. Ҳуқуқий давлатда адолатли суд тизими ва қонун устуворлиги таъминланган бўлиб, у инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини бузилишдан ҳимоя қилади.

Конституциянинг мамлакатимиз ҳаётидаги роли

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ миллий қадриятлар ва халқнинг ижтимоий-сиёсий эҳтиёжларига асосланган ҳолда ишлаб чиқилди. Унинг ҳар бир моддасида инсон ва фуқароларнинг ҳуқуқлари ҳамда давлат бошқаруви принциплари ўз аксини топган. Конституциямизда давлат ҳокимияти тизими, унинг тармоқлари ва фуқароларнинг давлат бошқарувидаги иштироки аниқ кўрсатиб ўтилган.

Юртимизда Конституцияга биноан, давлат органлари фаолияти очиқлик ва шаффофлик тамойилларига асосланади. Бунга мувофиқ, давлат органлари фуқаролар олдида ўз жавобгарлигини ҳис қилиб, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилишга интилоқда.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, Конституция фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларига кафолат берувчи асосий ҳужжат сифатида давлат ва жамиятни бир бутун ҳолда сақлаб турувчи ҳуқуқий устундир. У жамиятда ҳуқуқий онгни ривожлантиришда, ҳар бир фуқаронинг ўзини эркин ва хавфсиз ҳис қилиши учун ишончли замин яратади. Шу боисдан, Конституцияни ҳурмат қилиш ва уни ҳимоя қилиш – ҳар бир фуқаронинг бурчидир. Конституция барча фуқаро ва давлат органлари учун юксак қадрият бўлиб, қонун устуворлигини таъминлаш орқали жамиятда адолат ва тинчликни барқарор сақлашга хизмат қилади.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Prezident Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 25 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi. Toshkent, 2017 yil, 7 dekabr.
2. O'zbekiston Respublikasi konstitutsiyasi: funksiyalari, yaratilish tarixi va mohiyati. Adolat ijtimoiy-siyosiy gazetasi.
3. <https://adolat24.uz/>.
4. Abdug'aniyev, Bekzod. "SUG'DIYLARDA DIN MASALASI: ZARDUSHTIYLIK VA MAZDAKIYLIK." Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук Actual Problems of Humanities and Social Sciences. 5.1 (2025): 34-40.
5. Gavhar, Tursunova, and Abdug'aniyev Bekzod Abduvali o'g. "AQSH KONSTITUTSIYASINING QISQACHA YARATILISHI TARIXI VA XX ASR BIRINCHI YARMIDA AQSHDAGI KONSTITUTSIYAVIY O'ZGARISHLAR." SHOKH LIBRARY (2025).

6. Gavhar, T., & Abduvali o'g, A. A. B. (2025). AQSH KONSTITUTSIYASINING QISQACHA YARATILISHI TARIXI VA XX ASR BIRINCHI YARMIDA AQSHDAGI KONSTITUTSIYAVIY O'ZGARISHLAR. SHOKH LIBRARY.
7. Usmonova L., Khakberdiyeva V. THE AXIOLOGICAL ROLE OF THE HUMAN BEING IN MODERN MEDICINE //Journal of Multidisciplinary Sciences and Innovations. – 2025. – T. 1. – №. 3. – C. 1248-1250
8. Mardiyeva G. XX ASR 20-YILLARI O 'ZBEKISTONDA: SAMARQAND VILOYATI IJTIMOYIY VA MADANIY HAYOTIDA XOTIN-QIZLAR ISHTIROKI //Issue 2 of 2024 (144/2). – 2024. – T. 2. – №. 153. – C. 5-10.
9. Azimjon o'g'li, Beknazarov Javoxir. "THE CULTURE OF THE BUKHARA KHANATE DURING THE SHAYBANIDS DYNASTY PERIOD." SHOKH LIBRARY (2025).
10. Bekmurodovna G. T. In the early stages of relocation policy features and methods //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2021. – T. 9. – №. 12. – C. 110-112.
11. Tursunova G. B. Tibbiyotda ma'naviyat masalalari, shifokor ma'naviyati //Science and Education. – 2021. – T. 2. – №. 5. – C. 790-793.
12. Турсунова Г., Очилов И. Amir Temur hayoti va ulkan saltanatning vujudga kelishi //Oriental Art and Culture. – 2020. – №. IV. – C. 45-51.
13. egmurodovna T. G. RESETTLEMENT AND LIVING CONDITIONS OF THE POPULATION EVACUATED FROM RUSSIA TO THE SYRDARYA (SECOND HALF OF THE XIX CENTURY) //Web of Scientist: International Scientific Research Journal. – 2022. – T. 3. – №. 3. – C. 800-803.
14. Bekmurodovna G. T. ROSSIYA IMPERIYASINING SIRDARYO VILOYATIGA AHOLINI KO 'CHIRISH SIYOSATI.(XIX ASRNING IKKINCHI YARMI VA XX ASRNING BOSHLARI) //Archive of Conferences. – 2020. – T. 9. – №. 1. – C. 198-200.